

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

УДК 378.14

Л. М. Романишина

Н. Д. Островська

С. М. Марчишин

Інтеграція освіти України в Європейський освітній простір у відповідності до вимог Болонської конвенції вимагає модернізації системи підготовки майбутніх фахівців. Це обумовлено також підвищеними вимогами до професійної компетентності фахівців різного профілю. Нині народному господарству потрібні фахівці, які спроможні проявити свої фахові знання в різних виробничих ситуаціях, прийняти правильні рішення та відповідати за їх наслідки.

У практиці підготовки фахівців різного профілю прослідковуються однакові недоліки, що потребують їх усунення з метою підвищення якості підготовки випускника вищого навчального закладу (ВНЗ). До таких недоліків віднесли: безсистемність застосування різних технологій навчання, методів і засобів їх реалізації; недостатній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців; відсутність інтеграції гуманітарних та фахових дисциплін; відокремленість навчального процесу від потреб виробництва; недостатній взаємозв'язок загальносередньої і вищої освіти.

Такі недоліки обумовлено низкою суперечностей, які існують у навчальному процесі. Визначальними серед них є суперечності: між високими вимогами до професійної компетентності випускників та рівнем їх готовності до професійної діяльності; між потребою в інноваціях і ступенем їх введення у навчальний процес; між необхідністю впровадження нових освітніх технологій та правильністю їх реалізації у ВНЗ; між потребою об'єднання процесів

підготовки в загальноосвітній школі і ВНЗ в єдину освітню систему й її відсутністю або наявністю поодиноких спроб такого об'єднання.

Саме тому проблема неперервної професійної підготовки нині набуває великої ваги. Тому метою статті є визначення теоретичних основ неперервної підготовки фахівців різного профілю, адже ці процеси ґрунтуються на однакових засадах і підпорядковані загально педагогічним принципам.

За останній період з'являється все більше статей про важливу роль дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу у професійній підготовці майбутніх фахівців, розвитку їх особистості, загальнокультурного рівня (В. Боярчук, В. Козаков, А. Конох, Б. Ясько). Проведений аналіз навчальних планів у ВНЗ різного спрямування свідчить, що дисципліни психолого-педагогічного спрямування є обов'язковими, але кількість годин, які відведені на їх вивчення, є недостатньою. У зв'язку з цим загострюється проблема інтеграції навчальних дисциплін в єдиний комплекс, що забезпечить більш якісну підготовку майбутніх фахівців до професійної діяльності.

За останні роки з'явилися дисертаційні дослідження, присвячені саме цій проблемі. Так, у працях О. Кучерук розглянуто процес об'єднання в єдиний комплекс процес навчання студентів коледжів та університетів. Автором розроблено систему неперервної підготовки фахівців з прикладної математики, у якій усунуто розрив між рівнем математичної підготовки учнів і вимогами ВНЗ через уведення в старших класах підготовки до майбутньої професії шляхом організації навчання за профілями. За такого підходу оптимізується процес підготовки фахівців з прикладної математики, створюються умови для реалізації професійних планів, розвитку особистості, цілеспрямованої на майбутню спеціальність [6].

У дослідженнях М. Левочки розглянуто проблему навчання за системою коледж-університет [7]. Дослідниця розглядає проблему неперервності, яку визначає як зв'язок між різними етапами або ступенями розвитку, сутність якого полягає у збереженні тих чи інших елементів цілого або окремих його сторін. Як основну ідею М. Левочки обирає постійний розвиток людини

впродовж усього життя, освоєння нею нових економічних умов, взаємозалежності її життєвого доходу від рівня здобутої нею освіти.

Цикл статей О. Гулай присвячено підготовці майбутніх інженерів-будівельників у циклі школа-коледж-університет [3]. Завдання, що постають із впровадженням ступеневої підготовки фахівців, полягають у забезпеченні, з одного боку, органічної єдності загальноосвітнього, професійно-орієнтованого й економічного навчання та всебічного розвитку особистості, з іншого – глибоких знань, творчого мислення, здатності самостійно приймати рішення.

У дослідженнях В. Арестенко розглядається шлях залучення до науково-дослідної діяльності з хімії учнів загальноосвітньої школи через спеціальні факультативні заняття [1]. На цьому наголошується студентам під час навчання в педагогічному університеті.

Аналогічні дослідження проводяться в Бережанському агротехнічному інституті, де при навчальному закладі діє коледж, навчальний процес у якому спрямовано на підготовку майбутніх аграрників [8].

Тобто є вже перші спроби побудови єдиної освітньої системи для підготовки фахівців різного профілю. Це посилює актуальність проблеми, що ми розглядаємо.

Не обминули цю проблему і викладачі медичних закладів освіти. Зупинимось на цьому напрямку більш детально. Підготовка майбутніх фармацевтів, її неперервність пов'язана з особливостями підготовки фахівців такого профілю. Ці особливості визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. за №65 [5] та Положенням про ступеневу освіту медичного спрямування, яке затверджене наказом МОЗ України від 24.02.2000 р. за №35 [9]. Така підготовка передбачає роботу через систему загальноосвітніх шкіл, спеціалізованих шкіл і ліцеїв, коледжів. Особливості підготовки бакалаврів фармації у коледжах, зокрема, у Рівненському базовому медичному коледжі, висвітлено у працях Р. Сабадишина, М. Лукашука та І. Хмеляр. У своїх публікаціях вони розглядають питання про інформаційно-технологічне забезпечення занять з природничих дисциплін, підготовку

викладачів і студентів до використання новітніх інформаційних технологій у медичному коледжі, професійну спрямованість навчання хімії у системі підготовки бакалаврів [10].

Розглядаючи особливості підготовки бакалаврів фармації у коледжах, І. Бойчук та Є. Хомік [2; 11] зупиняються на специфічних особливостях професійної підготовки майбутніх фармацевтів у медичних коледжах: безперервність професійної освіти, відповідність вимогам європейських стандартів, інтеграція, диференційованість і багатогранність процесу, ступеневість, комплексність та соціальна обумовленість, як основних принципів формування майбутніх фахівців.

Усе більша кількість викладачів медичних закладів освіти різного ступеня акредитації висловлюють думку, що необхідно створити систему ступеневої підготовки медичних працівників, де кожний ступінь буде закінченим професійним рівнем із відповідним навчально-методичним забезпеченням, оновленим змістом навчання за модульним принципом, підбором форм і методів навчання, що відповідають даному рівню [4; 11]. Так, у дослідженнях Л. Кайдалової [4] розглядаються питання про впровадження моделі неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю, у яку дослідниця включає професійну підготовку у ВНЗ (бакалавр, магістр) та післядипломну професійну підготовку (провізор-інтерн, фахівець фармації). До особливостей дієвості моделі науковець віднесла: інноваційність у викладанні дисциплін, оновлення змісту професійної підготовки, упровадження активних та інтерактивних методів навчання, проведення моніторингу якості навчальних досягнень. Важливе місце відводиться автором післядипломній освіті, яку можна посилити шляхом раціонального поєднання: інтернатури, спеціалізації за окремими спеціальностями, підвищення кваліфікації, переатестації, професійного навчання за місцем праці, систематичної самоосвіти і самовдосконалення.

Отже, проблема неперервної підготовки фахівців почала досліджуватись науковцями для багатьох спеціальностей. Спільним для цих досліджень є думка

про необхідність створення єдиної системи підготовки фахівців. У таку систему дослідники вносять різні складові: від профільної школи до курсів підвищення кваліфікації фахівців. Тобто, запропоновані системи відрізняються початковою та прикінцевою складовими, залишаючи обов'язковою спеціальну освіту (бакалавр, магістр). Вибір системи залежить від мети і рівня акредитації навчального закладу.

Список використаної літератури

1. Арестенко, В. В. Нові інформаційні технології і професійна підготовка вчителів хімії / В. В. Арестенко // Наукові записки. Серія “Педагогіка”. – Тернопіль : ТДПУ, 2001. – №7. – С. 91–94.

2. Бойчук, І. Д. Підготовка бакалаврів у коледжі як фактор готовності їх до професійної діяльності / І. Д. Бойчук // Освіта: технікуми, коледжі. – 2007. – №4. – С. 186–196.

3. Гулай, О. І. Компетентнісний підхід як основа нової парадигми освіти / О. І. Гулай // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс] : електрон. наук. фах. вид. / гол. ред. Романишина Л. М. – 2009. – Вип. 2. – Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2009_2/09goipno.pdf.

4. Кайдалова, Л. Г. Теоретико-практичне обґрунтування моделі фахівця фармацевтичного профілю на основі компетентнісного підходу / Л. Г. Кайдалова // Проблеми трудової та професійної підготовки. Серія 13 : збірник наукових праць. – 2009. – №4. – С. 97–104.

5. Концепція реформування системи фармацевтичної освіти в Україні. – Х. : Вид-во НФАУ ; Золоті сторінки, 2005. – 32 с.

6. Кучерук, О. Профільна старша школа як важливий елемент у системі неперервної професійної підготовки фахівців з напрямку “прикладна математика” / О. Кучерук // Наукові записки ТНПУ імені В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 2007. – №6. – С. 192–195.

7. Левочко, М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація : монографія / М. Т. Левочко. – К. : ДП “Інформ. аналіт. агентство”, 2009. – 495 с.

8. Островська, Н. Д. Особистісно-орієнтований навчально-виховний процес як умова підвищення якості знань з гуманітарних дисциплін // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – К.-Запоріжжя, 2005. – Вип. 34. – С. 118–122.

9. Положення про особливості ступеневої освіти медичного спрямування : наказ МОЗ України №35 від 24.02.2000 р. Нормативний документ Міністерства охорони здоров'я України. – Офіц. вид. – К., 2000.

10. Сабадишин, Р. Підготовка викладачів та студентів до використання НІТ в медичному коледжі. Нова педагогічна думка / Р. Сабадишин, М. Лукащук, В. Лукащук // Науково-методичний журнал. – Рівне, 2006. – С. 13–19.

11. Хомік, Є. В. Адаптація коледжу до Булонської системи освіти / Є. В. Хомік, І. Д. Бойчук // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. – Тернопіль : ТДМУ, 2007. – С. 210–212.